

պէսան օլունմատըղընտան, պու գարըըըդ հաւատարմութե վէսիւն օլունեօր :

4. Պաթում: Բուսիալըլար հէ մէն մուհարէպէյէ պաշլայալը Պաթումու տէօյէրլէր: Պաթումա պիր շէյ օլմաղ: Էն սահիհ հա վատիստէ պու տուր: Էվրօքա զաղէթալարը տախի Բուսլար պէյ-հիւտէ Պաթում իսթիհէքեամաթը-նը տէօյիւպ, պիր շէյ եարամա-եօր տէյի իգարը իթմէքտէ տիր-լէր:

ԲՈՒՄ-ԷԼԻ

5. Բլէֆա: Բլէֆանըն ահվա-լի մալիւմ: Էվրօքա զաղէթալարը ումուտու քէսիպ, Բլէֆանըն թէսիմի վազթ իշի տիր տէյէն տէ վար: Բլէֆանըն Մայիսէ գա-տար տայանապիր օլունդունու իտտաա իտէն տէ վար:

6. Սօֆիա, Ուրլանիյէ: Շիմ տի էն զիեատէ հէհմիյէթի օլան մահալ պուրալարը տըր: Բուսլար պիր ըրվայէթտէ գըրգ պին վէ պիր ըրվայէթտէ եթմիշ պին աաքէրլէ թա Պէրգօֆշա վէ Բա-հօլայա գատար պիր չօգ մու-հիմ մէվգիլէր թուլմուշլար տըր: պունտա շիւրհէ եօգ: Ֆադաթ բէք չօգ տաղըմըշ օլունդլարըն-տան, պիր մէվգիտէ պիր քիւմէ-լի աաքէրլէր եօգ կիպի կէօրիւ-նիւեօր:

Շիմտի իշ Մէհէմէտ Ալի բա-չատա տըր: Բաշլար միւշարիլէյ Սօֆիատան գըրգ էլի պին աա-քէրլէ եիւրիւլիպ տէ եա պուն-լարը պիրէր պիրէր վարուպ տա-ղըթապիրիւր, եա եարապ կէչիպ Բլէֆանա գաւօլապիրիւր, եա-խօտ պէօյիւք պիր իմտատ եէ-թիտիւթէպիրիւր իսէ, Բումէյի սէ-ֆէրի պու գըշ իշին օլուն պի-թէր տէնիյօր: Բէք չօգլարընըն Մէհէմէտ Ալի բաշանըն պու իշի պաշա չըգարաճաղընա պէօյիւք իւմիտլէրի վար:

Ուրլանիյէյի Բուսլարըն ալտը-ղը տա թէվաթուր օլմուշ իսէ տէ սահիհ տէյիլ տիր:

7. Շիպգա: Շիպգատան հէր կիւն թօք մուհարէպէսի խապէր-լէրի կէլմէքտէ իսէ տէ, հիշ պիր նէթիսէ հասըլ օլունդու եօգ: Էվրօքա զաղէթալարընա պաղը-լը իսէ, ճէնէրալ Բատէչքի հաֆ-թատա իքի տէֆա Կապրօվատան թաղէ աաքէր վէ միւհիմաթ կէ-թիւտիպ, միւթէմատի աաքէրի թէպտիլ իտէյօրումուշ: տահա զիեատէ գըշ պասար իսէ, իլք պահարատաք օրալարտա պիր շէյ օլմաղ տէյէնլէր տէ չօգ տուր:

8. Պիէլա, Բաղլարտ: Կէրէք Բուսիանըն վէ կէրէք Օսմանլընըն էն պէօյիւք օրունլարը պու իքի մահալտէ պիրի պիրիւնի գարը-սընտա տըր, նէ պիրի թաարըրիւզ իտէպիրիւր նէ տէ օ պիրի Բուս-լար Բլէֆայը ալմատըղէն, Չա-րէվիշ օրտուսու եէրիւտէն գը-մըլտամայաճաղ մըշ: Լաքին Սիւ-

լէյման բաշա տա օրտուսունա օ տէրէճէ մէթանէթ վէրմիշ տիր քի մաղալիւհ Բլէֆա ալմաա տա, պու գըշըն օրալարտա մուհարէ-պէ միւմքին կէօրիւմէյօր:

9. Տօպրուճա: Տօպրուճատա Ձիմէրմանտան հիշ սէսի եօգ կի-պի տիր: Քէօսթէնճէ Բուսլարըն էլինտէ գալըպ, Վարնա ճիւլար-լարընա գատար արա սըրա պաշ կէօսթէրիպ, կէրի շէքիլմէլէրին-տէն պաշգա պիր ըրվայէթ եօգ տուր, Ձիմէրման պէտայէթը մուհարէպէտէն պէրու հիշ պիր իշ կէօրմէտի, շիմտի իհթիւթէն օրտաա տուրտուրուլէյօր տէ-նիյօր քի, Սիւլէյման բաշա Չա-րէվիշ օրտուսունա թաարուղա թէշէպպիւս իթտիյի անտէ Ձիմ-մէրման տա արգաաընա տիւշ-սիւն, եախօտ հիշի հաճէթտէ Սիւլիթըր մուհարէպէսին տէ թայիւն օլունաճաղ մըշ:

10. Գարատաղըլար Տուկա պօ-ղաղընը թուլարապ, Հէրսէք թէրաֆընը պօշ պրաղմըշլար տըր: Շիմտի Շօօտրա թէրաֆընտա Բօտղօրիւշա իլէ ուղրալըյօրլար, մուախիսարէն Պար (անթիւարի) իւղէրինէ պիր եիւրիւլիւ իթտի-լէր տէյի պիր հաւատիս տէ չք-տը, ֆադաթ նէ օլունդու հէնիւզ նամալիւմ:

Մուհարէպէյը հաղըրէտէն խապէրտար օլմաղ իսթէյէնլէր պու օն մահալիտէ խաթըրտա թուլթուպ եախօտ պիր քեաղը-տա եաղըպ, հէր հանլը եէր հաղգընտա պիր խապէր ալմըր իսէ օ եէրին շիմտիքի հալի իլէ մուգայէսէ իտէրէք, նէ օլունյօր օլունդունու ֆէհմ իտէպիլիլէր: Պաշգա չարէ եօգ:

Կէչէնտէ, 1872 սէնէսինտէ Պրանսատա վազի օլան թահրիւրի նուֆուստան պահա իտիւպ, օ սէնէ Պրանսա ահալիսինին 36 միլիոն եիւզ իքի պին տօգուղ եիւզ եիրմի պիր նուֆուսա պա-լիլ օլունդունու պէյան իթմիշ իտիք, 1876 տա թէքրար թահ-րիւրի նուֆուս օլուպ ահալիսին 36,903,788 նուֆուս պալիլ օլ-տուլու աղնալըլապ պէշ սէնէ զարֆընտա 802,867 նուֆուս արթմըշ օլունդու թէպէյիւն իթ-միշ տիր քի, օն պին էլիտէ ի-քի եիւզ օն եէտի քիշի արթմըշ տէմէք տիր եախօտ եիւզտէ 27:

—Թայմըղտա չու թօհաֆ հալա-տիսի օգուրուղ: Ինկիլիզ ճէնէ-րալը Պէքէր, պունտան ագտէմ հէր նէ գատար գապթիյէ միւ-շիլիյէթի նէզտինտէ ժանտարմ թէրթիպաթընա մէմուր թայիւն օլունմուշ իսէ տէ, Բումէյիտէ օրտուլու հիւմայունտա իսթիւ-տամք տախի իլթիմա օլունուպ միւհիպինճէ օլ թէրաֆա սէվգ օլունմուշլուտու, ֆադաթ Օսման-լըլարա հիշ պիր էճնէպի գապի-թի մաղպուլ օրտաղընտան օր-տուտա սիւրիւնիւպ տուրուր ի-

տի, Պէքէր բաշանըն մայէթինտէ պիր թաղըմ Ինկիլիզ զապիթիւրի տահա վար ըտը, վէ պունլարըն իշինտէ պիր տէ պիր Գուքերնա-մընտա պիր Ինկիլիզ միւրալար վար ըտը միւթէգաիւտինտէն օ-լարտը: պու միւրալար Գուքեր կէրէք Սիւլէյման բաշայա վէ կէրէք Օսման բաշայա խըզմէթ թէքիլի իթմիշ իսէ գապուլ օ-լունմատըղընտան չարէսի թիւ-քէնիպ, Հիւլալ Ահմէր խապթա-խանէյէրի խըզմէթինէ կիրմիշ ի-միշ, Թէլիս Բուսլարըն էլինէ կէչ-տիքտէ պու տա պիր գաշ միւ-թէպէր Ինկիլիզ հէքիմէրի իլէ եէսիր տիւշմիւշ: Բուսլար Ինկի-լիզ հէքիմէրինէ պէօյիւք րայէթ իթմիլէր, հաթթա Կրանտիւգ նիգօյա պիր գաշընը գահալ-թըյա տախի տալէթ իթմիշ: Մի-րալայ Գուքեր տախի պու իհթի-րամաթա պէքլէտիլի հալտէ տէ-միլէր քի, սէն Օսմանլը ժան-տարմաք միւրալար օլունդուն-տան, պու կիլինտիլին Հիւլալ Ահմէր գըյաֆէթի, հիլլէ տիր, օնուն իշին սէն ճէնկ եէսիրիսին տէյի գարաղօլ ալթընա ալմըշ-լար, Ինկիլիզ հէքիմէրինի տէ, Ինկիլիզ էլիսինէ թէսիւմ օլուն-մաղ իւզրէ Բէթրսպուրկա կէօն-տէրմիլէր:

— Բուսիա իմէրաթօրու Ա-լէքսանդրօ, պիրատէրի Կրան տիւք Սիշէլէ Սէն ժօթ նըշանը-նըն գօմանտէօրիւք ըրլթպէսինի վէ ճէնէրալ Մէլիգօֆա թէպտի-լէն նըշանը մէքըրիւրին իքինճի ըրլթպէսին:

Վէ ճէնէրալ Լաղարէֆէ նըշա-նը մէքըրիւրին իւշինճիւրիւթ-պէսին թէվճիհ իթմիշ տիր:

Արտահան վուգուաթընտա ճէ-նէրալ Մէլիգօֆա իւշինճիւրիւթ-պէսի վէրիլմիշ իթմիշ:

Պու Սէն.ժօթ նըշանըն 1769 սէնէսի իմէրաթօրիւշա Գաթէ-րինա իհտաա իթմիշ տիր վէ եա-լընըղ աաքէրի թաղըմընա վէրի-լիպ, Բուսիատա վէ Բուսիա խա-րըճընտա տախի էն պէօյիւք վէ միւթէպէր նըշանլարըն պիրի տիր, նիղաճիւմաճիսի մուհիպինճէ բէք աղ քիմսէլէրէ վէրիլիւր օլուն-դունտան, Բուսիա տախիլինտէ անճաղ իւշ տէօրթ ճէնէրալ վար ըմըշ պու նըշանը համիլ օլան սա-լըր ճէնէրալարա վէ իւմէրայը աաքէրիյէ տախի բէք չօգ նը-շանլար իթա օլունմուշ տուր:

— Պաշգա մէվճուտ պու-լունան 250,000 քիլէ գատար հուպուպաթըն Տէրսատէթէ նազլ օլունմաղ չարթըլա, Պալ-չըգտան իլրաճընա ճանիպի Պա-պը Ալիտէն միւսաատէ պուլու-րուաճալը ըրվայէթ օլունյօր: Ահ եօլու վէ Պուրկաղ իսկէլէլէրի, էմրի ճէտիտ գուհուրինէ տէկին մէտուտ գալաճաղար տըր:

— Լանկատա տուլարընտա, իւշ տիրէլի պիր Եունան կէմիսինին եանմըշ օլունդու, Սաղըղ առա-

սընտան, Իզմիրին Էմբարսիալ զա-ղէթաթընա եաղըմըշ տըր:

— Էտիրնէտէն 4 թըլլինի սա-նի լուսի թարիլի իլէ եաղըլը-ղընա կէօրէ, թըլլընի էվլէլին 28, 29 վէ 30 ունճու կիւնլէրի Վրաշայ նտմ մահալտէ վուգու պուլան հալաթտան տօլայը, Սօ-ֆիա ահալիսի բէք զիեատէ թէ-լաշ վէ խէվֆէ կիրիֆթար օլուպ, Իպամ վէ Եահուտի զէնկին ֆա-միլալարը, Սօֆիատան չըգըպ, Էտիրնէյէ նազլ իթմիլէր տիր: Սաիր պիր թաղըմ ահալի տախի մէմէքէթի թէրք իթմէք իսթէ-միլէր իսէ տէ, հիւքիւմէթի մա-հալիյէ ճանիպինտէն պունլարա ըրլթաթ վէրիլիպ վէրիլմէյէճէ-յի Պապը Ալիյէ իսթիլան օլուն-տուղունտան ահալի սաիրէնին շիմտիլիք մէմէքէթիլէրինտէն չըգ-մալարընա միւսաատէ օլունմաղը տըր:

— Լօնտրատա թապ օլունան Մօրնինկ Բօսթ զաղէթաթընը Պէր-լին մուխպիրինտէն ալտըղը մա-լիւմաթա նաղարէն, ճէնէրալ թօթէպէն էրէյիճէ նամիղաճ օ-լուպ, թապիպէրէ միւրաճաաթ իթմէք մէհպուրիյէթիտէ պու-լունյօր ըմըշ, Աթըպպալը մէշ-հուրէտէն աօգթօր Պէրլմանըն ճէնէրալ թաղաֆընտան Բուսիա օրտուկեահընա ճէլպ օլունտու-ղու գալիլէն սէօյլէնիյօր:

— Ալամանիա հիւքիւմէթինին ըէսի զաղէթաթընտա աթիտէքի մէգալէ կէօրիւմիւշ տիր:

Ալամանիա հիլլէթի աաքէրիյէսի-նին էն եաղըսը պուլունուպ, կէ-չէնլէրտէ վէֆաթ իթմիշ օլան ճէ-նէրալ Վրանկէլին վէֆաթընտան տօլայը Բուսիա իմէրաթօրու պիր մէք-թուպ թահրիլիլէ, պէեանը քէ-տէր վէ ճէնաղէ ալայընտա հա-ղըր պուլունմաղ իւզրէ միւթէ-վէֆա ճէնէրալըն նամընա օլա-րաղ, Բուսիատա պուլունան ա-լայտան պիր մըգտար աաքէր կէօնտէրէմէտիլինէ միւթէսալիւֆ օլունդունու իլալէ իթմիշ տիր:

ԲՈՒՍԻԱՆԸՆ ՄՈՒՎԱՅԱԳԻԹԵԹԼԵՐԻՆԻ ԹԵՅԻՐԻ

ԷՎՐՕՐԱՅԱ ԹԷՋՏԻՏ

Բուսլարըն Անատուլուտա նայիլ օլունդարը մուղաֆֆէրիլէթ ա-խըրէլէրի, վէ Պուլկարիսթան ճի-հէթինտէքի ահալիլին պիր բար-չա տիւղէլմէյէ եիւզ թուլթաղա պաշլամաաը, Բէթէրսպուրկ վէ Մօսգօլա զաղէթալարընըն աճա-լիպ ոուրէթտէ սէսլէրինի եիւք-սէլթմիշ տիր: Սուլհ վէ թէվաա-սուլթ խուսուսլարընը, ազիմ պիր քիպը իլէ, մէյտանը մուպահա-սայա վաղ իթմէքտէ տիրլէր, հաթթա նուլօ թան զաղէթաաը չու արալըգ, Բուսիայա սուլհտան պահա իթմէք, Բուսիա տէվլէթի-նէ, հաղարէթ իթմէք տիր տէ-յօր: Շիմտիլիք, տէր, մէքըր

